

Handläggare:
Bodil Tingsby

Landstingsstyrelsen

Yttrande över betänkandet Sverige för nyanlända – värden, välfärdsstat, vardagsliv (SOU 2010:16)

Ärendet

Integrations- och jämställdhetsdepartementet har gett Stockholms läns landsting möjlighet att yttra sig över betänkandet Sverige för nyanlända – värden, välfärdsstat, vardagsliv (SOU 2010:16).

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att till Integrations- och jämställdhetsdepartementet överlämna landstingsdirektörens tjänsteutlåtande.

Inledning

Som offentlig myndighet har vi ett ansvar att informera om vilka samhällseliga rättigheter och skyldigheter man har som invånare. Vi ska också kommunicera tillgången till, i vårt fall, i första hand hälso- och sjukvård och kollektivtrafik. I dialog med invånarna ska vi tydliggöra varje medborgares demokratiska rättigheter och möjligheter att engagera sig och påverka utvecklingen i våra verksamheter och i regionen.

Stockholms läns landsting ser positivt på betänkandets ambition att på ett tidigt stadium ge nyanlända invandrare likartade möjligheter till förståelse för det svenska samhället oavsett var i landet man bosätter sig.

Bakgrund

I betänkandet beskrivs att offentligt arrangerad samhällsinformation till nyanlända invandrare har diskuterats sedan 1960-talet. Under lång tid var samhälls- och arbetslivsorientering en del av skolformen Svenska för

invandrare (Sfi), men när kursplanen år 2007 ändrades blev Sfi en renodlad språkutbildning och samhällsorientering togs bort.

En anledning till förändringen var att man ansåg att den samhällsorienterande delen av introduktionen för nyanlända borde ske i ett tidigare skede och därtill helst på varje individs modersmål.

Det är i huvudsak kommunernas ansvar att inom ramen för introduktionsarbetet ge samhällsinformation till nyanlända invandrare.

Variationen i hur man tagit ansvaret har varit förhållandevis stor (mellan en dag till 300 timmar). För att säkerställa en *viss nationell standard, ett visst innehåll och vissa former* föreslås nu att det man valt att kalla för *samhällsorientering* ges som en av tre delar i en etableringsplan, som ska upprättas för alla som omfattas av den föreslagna etableringslagen, som planeras träda i kraft den 1 december 2010. Förslaget tar formen av ett författningsförslag med en bilaga som reglerar kommunernas utförande av samhällsorienteringen.

Huvuddelarna i förslaget är följande:

- Varje nyanländ person ska erbjudas minst 60 timmars samhällsorientering. Dessa kan kompletteras med insatser från kommunen själv, landstinget eller statliga myndigheter i enlighet med annan reglering. Samhällsorienteringen ska inledas så snart som möjligt efter beviljat uppehållstillstånd och i normalfallet vara avslutad när det första etableringsåret är till ända.
- Kompetensen ska höjas hos de personer (lärare, samtalsledare) som genomför orienteringen. Man ska kunna ställa krav på goda språkkunskaper i både svenska och respektive modersmål, pedagogik samt i relevant samhällskunskap. Särskilda insatser på högskolenivå med kompletteringskurser inom exempelvis lärarutbildningen bör kunna erbjudas.
- Innehållet anges i riktlinjerna för samhällsorienteringen och spänner över många ämnen, som geografi, demografi, ekonomi, social struktur, politik, välfärdsinstitutioner och kultur. För att markera att orienteringen ska utgå från deltagarnas behov utgår indelningen i aktiviteterna från människors vardagsliv, exempelvis *Att komma till Sverige, Att bo i Sverige, Att försörja sig och utvecklas i Sverige, Att bli sjuk och åldras i Sverige*.
- Innehållet i samhällsorienteringen sammanfattas i orden *värden, välfärdsstat och vardagsliv*. Betänkandets principiella ställningsstagande till vad som avses med samhällets grundläggande värden utgår från grundlagen och de värden och principer som uttrycks i regeringsformen och i internationella konventioner som Sverige anslutet sig till.

- Samhällsorienteringen ska i sig och enligt andan i regeringsformen. präglas av likabehandling och respekt för de enskilda deltagarna
- Länsstyrelsen får uppdraget att utvärdera insatserna.

Förvaltningens synpunkter

Betänkandet Sverige för nyanlända – värden, välfärdsstat, vardagsliv, berör Stockholms läns landsting både ur demokrati- och verksamhetssynpunkt. Landstinget ansvarar för samhällets offentligt finansierade hälso- och sjukvård, för kollektivtrafiken och i samverkan med andra delar av samhället en del av kulturen och den regionala utvecklingen.

För varje person som lever sitt liv i det svenska samhället är det viktigt att vara medveten om hur man får tillgång till hälso- och sjukvård och på vilket sätt man kan nyttja kollektivtrafiken för att ta sig till och från arbete, familj och vänner.

Ur ett demokratiskt perspektiv är det av värde att veta hur man som medborgare och en del av samhället kan påverka hälso- och sjukvårdens, kollektivtrafikens och regionens övergripande utveckling.

Stockholms läns landsting bidrar i nuläget på olika sätt till att göra verksamheterna tillgängliga för invånarna på var och ens villkor.

Vårdguiden kommunicerar sjukvårdsrådgivning, vårdkontakter och vårdfrågor på flera språk. Förutom på engelska finns information på ytterligare fyra av de största språken i regionen; arabiska, serbiska, bosniska och kroatiska.

Informationsinsatserna utökas i händelse av kris eller när det anses särskilt angeläget, exempelvis som i samband med Den nya influensan. Då erbjuder landstinget information på 19 språk via flera olika kommunikationskanaler som Vårdguiden, övriga relevanta hemsidor, radio och TV samt besök av särskilda informatörer på mötesplatser för människor som inte naturligt tar del av information på hemsidor eller via svenska medier.

Från och med 2010 satsar landstinget på särskilda hälsokommunikatörer i kommuner med många invandrare; Botkyrka, Huddinge och Södertälje.

Via SL:s hemsida kan man få information om kollektivtrafiken på engelska samt 13 övriga språk.

Övrig och central information, bland annat om landstingets politiska process, erbjuds via hemsidan på svenska och engelska.

En tidig samhällsorientering med säkrad standard som betänkandet föreslår, torde bidra till varje nyanländs livskvalitet samt till en ökad kvalitet i mötet mellan individen och samhällets representanter, till exempel mellan vårdgivare och patient.

En för individen ökad insikt om varje medborgares demokratiska rättigheter och skyldigheter skulle kunna bidra till ett ökat engagemang för det svenska samhällets, och därmed också landstingets, demokratiska process.

Mona Boström
Landstingsdirektör

Bodil Tingsby
Kommunikationsdirektör